

א) עירובין ד: ט' ע"ג פ"ט
 ב) מ"א ארבעה פ"ח מ"א
 ג) נעירובין ד: ק"אמר אבי
 ד) כן מלתא קראא ד"ה הא
 ה) גרסא וכו' וע"ק, א) נ"ה
 ו) חספוס עירובין ד: ד"ה ש"מ
 ז) וכו' ד"ה לענין מקח וממכר,
 ח) ה"ה לא גרס כן חיות
 ט) השמות א"ן גרס ומעביד
 י) ע"ש ד"ה סוף דיבור
 יא) חס"כ מתחיל דיבור משך
 יב) וכו' וכו' נ"ה, ט) (ע"ש חס"כ
 יג) ד"ה ה"ה ש"מ, י) ג"ה
 יד) וכו' וקשה לגבי ד"ה לפי זה
 ט"ז ה"ה לו להזכיר עליה אלא
 כענין יעצול ותו לא,

מוסף רש"י

ובור ספינה אלכסנדריה.
 עשה זה כעין בור ונתן שם
 מים ממוקם (נחובין ד).
 טורחין. לפי ג' גוליס כלים
 שמה ואין מורה ג' עליון
 ע"ה אין מטלטלין מלא וריקן
 (טו). האי גורשא תילתא
 הוי. וככלי שגובהו כתיב ארסו
 ומתו קאלמ (טז).

רבינו הגנאל

נתנו טימן זה לדבר שהיא
 נוח לתלמיד, בחין של תורה
 שהוא י"ב לוגין רביעית
 ג' לוגין ושלש ד' לוגין,
 נמצאו ג' רביעית ט' לוגין
 ונמצאו שני ג' שליש ה"ן ח'
 לוגין רביעית ב' רביעית
 לוג ב' שליש, לוג א'
 שהוא חצי שחוק, כמורה
 החשבון המיל ששיעורו בו
 רבה וכו' יוסף נמצא שיעורו
 רבה יותר על השיעור דרב
 יוסף כדי הילוך חצי שחוק
 מיל (ש"מ) ש"ה ש"ה ש"ה
 טימן לשיעור אלא לדבר
 שנתצאו בו שהוא משתקע
 החמה וכו'. שני מורה
 מאדיון, והיינו חצי שחוק
 מ' (משכסוף עליון עד
 שישחוק לתחתון) משתקע
 החמה עד שיתקף החתרון
 כדי הילוך חצי שחוק מיל.
 וכוין שפירושו רבה אמר
 ג' רביעי מיל רוב יוסף
 אמר ב' שליש מיל, אמרו
 והילוף בחלתא, רבה נותר
 בה מידה ב' כור ורב
 יוסף נותן בה מדה ג'
 כור מורה, יתיר אכור.
 נמצא רב יוסף מוקף על
 שיעורו של רבה ותורויהו
 סבירא להו דכהאי שיעורא
 מטלטלא מליאה וריקינת
 ומנא היא והלכך בראש
 לטלטלה, אמר אבי בני
 מנייה דמר הלכה למעשה
 ואפילו חלתא בת ארבעים
 סאה שהוא כור שליש
 כור לא תהיה ר' יוסי
 האי חתן כולות הקש
 (נ"ט) (בחמתו) חתן הקש
 וכורות וקנים ובור ספינה
 אלכסנדריה אף על פי שיש
 להם שוליים ומחזיקות מ'
 סאה בלח שהן כוריים
 ביבש שטורים, כלומר אינה
 כלי לפיכך אינה מקבלת
 טומאה, והלכתא כרבה.
 רבי נחמיה אומר משתקע
 החמה עד שיעורו כדי הילוך
 חצי מיל זהו בין השמשות
 אמר רבי (נחמיה) (וחנינא)
 הרוצה לידע שיעורו של ר'
 נחמיה, יניח חמה בראש
 הכרמל וירד ויטבול בימא
 של טבריא ויעלה, והוה
 שיעור [של] ר' נחמיה. א"ר
 חייא הרוצה לראות בארה
 של מרים, יעמד בראש
 הכרמל ויצפה ויראה כמין
 כברה בים והוה בארה של
 מרים. אמר רב יהודה מטה,
 רב עיני המטלטל מטה,
 וזו היא בארה של מרים.
 ואסיקנא בהר דשלמים

ביה"ש רובי יהודה מתחיל ביה"ש דר' יוסי, הילוך לר' יוסי בבין השמשות דרבי יהודה טובלין כהנים בו דהו עדיין לא העריב
 השמש, ולכשיעריב השמש לר' יוסי נטרו. א"ר יוחנן הילכתא כרבי יהודה לענין שבת דאמר משתקע החמה קידש היום והלכתא
 כר' יוסי דאין כהנים טובלין יום

במה מדליקין פרק שני שבת

לה.

פלאג דנקא. אחד מ"י צמיל דשיעורא דרצה תלת ריבועי מילא
 היינו תשעה פלאג דנקא ושיעורא דרב יוסף שמונה פלאג דנקא. דנקא
 שמת: וחילופה. אפליגו רצה ורב יוסף בחלתא דהתם שיעורא
 דרב יוסף נפיש מדרצה רצה דאמר הכא חלתא אמר התם מרי ורב

תרי תילתי מיל מאי בינייהו איכא בינייהו
 פלאג דדנקא וחילופה בחלתא דאמר רבה
 "חלתא בת תרי כורי שרי לטלטולה ובת
 תלתא כורי אסור לטלטולה ורב יוסף אמר
 בת תלתא כורי נמי שרי בת ארבעה כורי
 אסור אמר אב"י בעי מנייה דמר בשעת
 מעשה ואפילו בת תרי כורי לא שרא לי
 כמאן כהאי תנא דתנן ^א כוורת הקש וכוורת
 הקנים ובור ספינה אלכסנדריה ^ב פ"ה [א] שיש
 להם שולים והן מחזיקות מ' סאה בלח שהן
 כוריים ביבש שטורים ^ג אמר אב"י שמע מניה
^ד האי גורשא תילתא הוי אב"י חזייה לרבא
 דקא דאוי למערב א"ל והתניא כל זמן שפני
 מזרח מאדיון א"ל מי סברת פני מזרח ממש
 לא פנים המאדיון את המזרח א"ר רבא
 חזייה לאב"י דקא דאוי למזרח א"ל מי סברת
 פני מזרח ממש פנים המאדיון את המזרח
 וסימנך כוותא: ר' נחמיה אומר כדי שיהלך
 אדם משתשקע החמה חצי מיל: א"ר חנינא
 הרוצה לידע שיעורו של ר' נחמיה יניח חמה
 בראש הכרמל וירד ויטבול בים ויעלה והוה
 שיעורו של ר' נחמיה א"ר חייא הרוצה לראות
 בארה של מרים יעלה לראש הכרמל ויצפה
 ויראה כמין כברה בים וזו היא בארה של
 מרים אמר רב מעין המטלטל שטור וזוהו
 בארה של מרים: אמר רב יהודה אמר שמואל
 ביה"ש דר' יהודה כהנים טובלין בו למאן
 אילומא לר' יהודה ספקא הוא אלא ביה"ש
 דר' יהודה לר' יוסי כהנים טובלין בו פשיטא
 מהו דתיבא בין השמשות דר' יוסי מיישך
 שייך בדר' יהודה קא משמע לן דשלים
 בין השמשות דר' יהודה והדר מתחיל בין
 השמשות דר' יוסי אמר רבה בר בר הגה
 א"ר יוחנן הלכה כר' יהודה לענין שבת
 והלכה כר' יוסי לענין תרומה בשלמא הלכה
 כר' יהודה לענין שבת לחומרא אבל לענין
 תרומה מאי היא אילומא לטבילה ספקא היא
 אלא

דהעשה מלאכה שני זין השמשות היינו שעשה כל זין השמשות
 או שעשה בשניהם בחילת זין השמשות וכן הא דתניא בתוספתא
 דמסכת זבים פ"ק דשני זין השמשות ודאי לטומאה וספק לקרבן
 מיירי נמי דידעינן כגון שראה בשניהם בחילת זין השמשות ועוד
 י"ל דמיירי כשראה כל זין השמשות
 דר' יוסי תני לה דאמר זין השמשות
 כהרף עין וליכא ציה שיעור שלשה
 ראיות: תרי תילתי מ"י. קשה
 דהכא משמע ^א דמשקיעת החמה עד
 הלילה לכתא ^ב אלא חלתא ריבועי מיל ור'
 יהודה גופיה בפסחים דפרק מי שהיה
 טמא (דף טז. ו) וס' סבר דמשקיעת
 החמה עד לאת הכוכבים ארבע מילין
 ולאח דכוכבים לילה הוא כדאמרין
 דריש פ"ק דפסחים (דף ג. ו) וס'
 וכדמוכח קרא (נחמיה ד) ולאחננו
 עושים צמלאכה ^א גו' דמנייה מסיק
 פ"ה ^ב דמגילה (דף ק. ג:) דמעלה השמר
 ימנא הו"ל ואומר ר"ת ^ג דהתם מיירי
 בחילת שקיעה ^ד והכא משתשקע
 מסוף שקיעה אחר שנכנסה חמה ^ה
 בעובי שקיעה ^ו אלא תימה לר"י דכמאי
 פליגי ^ז דהא דאוי שמע מניה
 הוי לילה כדפי"ת וי"ל ^ח דאמרין לקמן לא
 גדולים הנראים ציום ולא קנינים כו'
 אלא ציונים והשתא פליגי דלר' יהודה
 מספקא ליה בכל כוכבים הנראים
 משקיעת החמה עד שהסקיף העליון
 אס' הם ציונים אס' לאו ^ט וע"ק דניחוי
 אפ"ר בת תרי כורי א"ה שרא
 י. לית הילכתא הכי
 שיתבטל ממנו תורת כלי משום כובדו
 דאמר פ"ה דעירובין (דף ק. ו) וס'
 ה"ה שרימא דהוה צי רבי פדת דהוי
 שקלי לה עשרה ושדי לה דאשא אמר
 תורת כלי עליה אפילו אבי גופיה לא
 קיבלה כדאמרין דפרק כירה (לקמן)
 דף מה: מנרתא שאני שאדס קובע
 לה מקום א"ל אבי והרי בילת חמתים
 דאדס קובע לה מקום ומותר לנטותה
 ולפוקה בשבת אלא אמר אבי כו'
 והא דאמרין בשליה כל כתיב (לקמן)
 קא: פמוטות של בית רבי מותר
 לטלטלין בשבת א"ל ר' זירא דניטלין
 צידו אחת או בשתי ידים אמר ליה
 כאותן של בית אביך פירוש שהן גדולות ולא כר"ם ורש"י שפירשו כאותן
 של בית אביך שהם קטנות דהא מוכח דצדיק א"ל כירה (לקמן מו.)
 דמנורות דלית להו חדקי דכולי עלמא שרי דהיינו פמוטות גדולות:
 וירד ויטבול ויעלה. פי' כקונטרס ובתוך כדי שירד ויעלה הוי
 לילה וקשה דלא ה"ל למינקט סימנא דטבילה אי לא דאחא
 לאשמעינן דטבילה מעליא היא ^א וצירוש משמע פ' (צ) [א] דברכות ^ב
 דמשיעלה מתחיל זין השמשות והשתא קמ"ל דשפיר טבל ועלה לו
 הערב שמש ^ג וה"ה ^ד דלפי זה הוה ליה למינקט הרוצה לידע זין
 השמשות דרבי יהודה אלא שמא סבר כרב יוסף דזין השמשות
 דרבי יהודה אינו מתחיל משתשקע החמה אלא משהסקיף התחתון:
 אלא

אמרו לן לרבי יוסף קדים מאי פשיטותא טובא אשמעינן דזין השמשות דר' יהודה קדים: פשיטא. דלר' יוסף יוסי קדים דר' יהודה דהא ספקא דר' יוסף כהרף עין וכל למעלה הימנו ימנא הוא ושיעוריה דר' יהודה נפיש טובא ומעריב שמשיה: זין השמשות דר' יוסי מיישך שייך דבר יהודה. בסופו הוא נכלל וכו' שלים דר' יהודה ליליא הוא אפי' לר' יוסף וכי טביל בסוף זין השמשות דר' יהודה תו ליכא הערב שמש. קא משמע לן שמואל דכל זין השמשות דר' יהודה לר' יוסף ימנא הוא וכשר לטבילה והדר מתחיל דר' יוסף והוא הערב שמש: שנלמא הלכה כר' יהודה לענין שבת לחומרא. כלומר מדקאמר ר' יוחנן הלכה כר' יהודה להכי והלכה כר' יוסף להכי ש"מ מספקא ליה הלכך צ"ה לערב שמש: שנלמא כר' יהודה לענין שבת איכא למימר דלחומרא אמרה ובע"ש אמר שאם עשה צו מלאכה מעל חסד תלוי אצל צמ"ש לא בעדינן כוותיה למימרא דציה"ש דידיה ליליא הוא: אילומא לטבילה. ד"ל דכהנים טובלין דר' יהודה דקאמר ר' יוסי והא לר' יוחנן דר' יהודה ספיקא הוא מדלענין שבת קאי כוותיה לחומרא: אלא

מוכר לך. והואיל והכלי שכייל מן הכיב כוריים שהן ס' סאה לא יכיל מן הלח יותר ממ' סאה והם ב' שליש הסי, מכלל שהשליש הנשאר לא יכילנו הכלי עצמו שלא יהיה גרוש על פי המדה, והואיל ובזמן שהוא גרוש יכול ס' אצ"פ שפון הלח לא יכיל אלא ארבעים, נפקא לן מניה הא דאביי שהגרוש על פי המדה הוא שלישי מה שהתכילו כלל המדה.

**עין משפט
נר מצוה**

קבל א מיי פסיה מהל
 שנת הל' ו [וע"ש
 נ"מ] סמך לאין סה
 טו"ש"ע א"ח סימן שח
 ס"ף ק: ^א
 קבל ב מיי פ"ג מהל' לים
 הלכה ב:

הגהות הגר"א
 [א] נבדא (א"פ) ח"מ:

לעזי רש"י
 אישטריים. קש.

מוסף תוספות

א. דליכא לספוקי היאי
 בתחילתו ולהאי בסופו.
 ב. חס"כ מ"ד. ג. אליבא דר'
 יהודה. דע"ש. ג. לכל
 היתור. דע"ש. ד. וקשה
 מדר' יהודה א"ר יהודה.
 ה. הל"ש. ו. מעלות
 השחר עד צאת הכוכבים,
 ואומר, והיה לנו הלילה
 משמר והיום מלאכה. מוס'
 פסחים ג' ד"ה וכו'.
 ו. ומהתם נמי מוכח דעד
 צאתה"כ יום הוא. מוס'
 פסחים ג' ד"ה וכו'. ו. שיש
 חילוק בין 'משקיעת
 החמה' וכו' משתשקע
 החמה. מוס' הל"ש. דב'
 שקיעת יתן פי ה"ן.
 ו. 'משקיעת החמה',
 ט"ט. מוס' ממוט: כ' ד"ה
 נפקא. ז. דההיא משעה
 שמתחלת החמה ליכנס
 בעובי הרקיע [ונתחלת
 אורה להיות כחה, ומאו.
 מוס' הל"ש]. עד הלילה,
 ח"ו מילין. ח. פסחים
 ז. ד"ה רבי יהודה.
 י. הלכות ב' משמע. מוס'
 ממוט: כ' ד"ה נפקא.
 יא. כולה. מוס' הל"ש.
 יב. הויא עדיין כנגד
 חלונה, ולפי שלא עברה
 ויעדין אינה
 מהלכת אחורי כפה, פני
 רקיע מאדיון כנגד
 מקומה. פי ה"ן. שאו
 הוא בין השמשות. דקדם
 לכן ימנא הוא. דע"ש.
 יג. ר' יוסי ר' יהודה
 בב"ה"ש. מוס' מגילה כ':
 יד. רבי אוחו זמן
 הוי יום. מוס' הל"ש: לה:
 ט"ז ד"ה לא. [וא"ל לימור
 בצאה"כ. מוס' מגילה כ':
 ד"ה וכו'. טו. דאין אנו
 בקיפין בהצאה"כ. מוס'
 פסחים ג' ד"ה וכו'. טז. ומר
 סבר עד חצי מיל, ומר
 סבר אפי' לאחר זמן.
 טז. רבי יוסי ר' יהודה
 יא. נראה לפרש, הרוצה
 לידע תחלת ביה"ש דר'
 נחמיה מתי מתחיל, יניח
 חמה בראש הכרמל וכו'
 ואחז כל זה יתחיל
 השיעור וכו' וכו'. מוס'
 הל"ש. יח. התחיל לגלג
 החמה לשקוע אדם עומד
 בראש הכרמל ויורד בים
 הגדול ויטבול ועלה
 ואוכל בתרומה דחזקה
 ביום טביל. מוס' הל"ש.
 יט. כיון דלא אתא
 לאשמועינן אלא דעלתה
 לו טבילה. מוס' הל"ש.

רב נסים גאון

אמר אביי שמע מינה
 דנאשא תילתא הוי. וייק
 לה אביי מדברי המשנה והן
 מחזיקות ארבעים סאה בלח
 שהן כוריים ביבש, כי הכור
 ל' סאין כמו שתמצא בפרק
 המוכר את הספינה [ב' דף
 19 ב' כור] סאה בסלע אני
 סאה לא יכיל מן הלח יותר ממ' סאה והם ב' שליש הסי, מכלל שהשליש הנשאר לא יכילנו הכלי עצמו שלא יהיה גרוש על פי המדה, והואיל ובזמן שהוא גרוש יכול ס' אצ"פ שפון הלח לא יכיל אלא ארבעים, נפקא לן מניה הא דאביי שהגרוש על פי המדה הוא שלישי מה שהתכילו כלל המדה.